

Sellin (Heidelberg) ezt a kérdést elemezte Bonaparte Napóleonnak a hatalomból való távozása kapcsán. *Eva Werner M.A.* (Innsbruck) a német tartományurak helyzetét vizsgálta az 1848-as forradalmi hullám idején, külön kiemelve azokat az eseteket, ahol lemondásra került sor. *Dr. Bernd Braun* (Heidelberg) előadása az olasz egység létrejöttének a téma szempontjából speciális helyzetét vizsgálta. A német egység szövetségi állami keretek között jött létre, aminek következményeként a régi tartományurak, mint tagállami uralkodók a helyükön maradhattak. Az új Olaszország azonban nem szövetségi állam volt, Itália korábbi fejedelemségei nem alkottak tagállamokat,

uralkodók nem őrizhették meg korábbi jogállásukat. Az említett német szövetségi szerveződés is érdekes helyzetet szült 1918-ban, amely *Michael Horn M.A.* (Heidelberg) előadásának témáját képezte. A forradalmi hullám nem csak a császárságot, de a tagállami monarchiákat is elsöpörte, az uralkodók nagy része külön-külön lemondott trónjáról. II. Vilmos lemondott a császári tisztségről, de ezt nem tette meg porosz királyi címéről.

A konferencia kötetének megjelenése 2009 júniusára várható.

Szabó István

A német nyelv és kultúra Erdélyben

Nemzetközi konferencia Nagyszebenben

A Nagyszebenből nem messze fekvő Kisdisznód (Cisnadioara/Michelsberg) községben 2007. október 16. és 21. között az erdélyi német nyelv és kultúra történetéről szóló konferenciát rendeztek *Die deutsche Sprache und Kultur in Siebenbürgen* címmel. A Bécsi Egyetem Európai és Összehasonlító Nyelv- és Irodalomtudományi Intézete, ugyanezen intézmény, illetőleg a Pozsonyi Egyetem Germanisztikai Intézete, valamint a Szegedi Egyetem Magyar Irodalmi Intézete közös rendezvényük színhelyeül a festői Déli-Kárpátok ezen egyik legősi szász közösségében található, az erdélyi szász evangélikus egyház által fenntartott konferenciaközpontot választották. A tudományos ülés három érdemi napján összesen 26 előadás hangzott el. A hazai előadók mellett, akik között román, szász és magyar nemzetiségűek egyaránt voltak, öt-öt előadó érkezett Ausztriából, illetőleg Magyarországról, kettő-kettő pedig Németországból és Szlovákiából.

A konferencia hat nagyobb témakört fogott át. Szó volt kultúráról és oktatástörténetről, könyvtörténetről, az Erdélyben élő nemzetiségek kulturális kapcsolatairól, a politikai viszonyokról és a nemzeti identitás kérdéseiről, a nyelvtudományról, végül az erdélyi irodalom sajátosságairól. A konferencia a szó valódi ér-

telmében interdiszciplináris jellegű volt, amelyben az alkotmány- és a jogtörténet is helyet kapott.

A könyvtörténeti szekcióban *Dr. Szabó Béla* (Debrecen) az erdélyi szászok könyvtárainak jogi szakkönyvtárolmányáról beszélt a kora újkorban. Érdekes és mélyreható statisztikai adatokat szolgáltatott arról, hogy a közkönyvtárakban és a módosabb szász patriciusok magánkönyvtáraiban milyen arányban és milyen típusú jogi szakkönyvek voltak fellelhetők. Előadása kitért az erdélyi szász könyvnyomtatásra, ezen belül a jogi szakkönyvek nyomtatására. Ezekből az adatokból meglehetősen pontos periódusokat tudott meghatározni arra vonatkozóan, hogy az erdélyi szász jogi kultúra mikor élte a virágzás és mikor a hanyatlás korszakát. Zárasként kitért viszont arra is, hogy az átfogó kép kialakítását akadályozza a könyvtörténeti források egyenetlen eloszlása.

A politikai viszonyokat tárgyaló szekcióban több alkotmánytörténeti előadás is elhangzott. *Dr. Szabó István* (Budapest/Miskolc) előadása az erdélyi országgyűlés kora újkori, vagyis az önálló államiság idején fennálló szervezetéről és működéséről szólt. Ennek során felvázolta az önálló államiság kialakulásának alkotmányjogi folyamatát, érintette Erdély etnikai viszonyainak a politikai hatalom gyakorlására történő kihatásait, illetőleg a fejedelem és az országgyűlés kapcsolatát. Ugyanezen szekcióban *Roman Holec* (Pozsony), valamint *Pál Judit* Erdély 1848–1872 közötti kormányzóinak működését dolgozta fel.

A nyelvtudományi szekcióban *Johanna Bottesch* (Nagyszeben) előadása a nyelvhasználat kapcsán az erdélyi németek kisebbségi jogait is érintette.

A konferencia előadásából készült kötet előreláthatólag 2008 őszén jelenik meg.

Sz. I.

